

УДК 821.111(71)
DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-3/11>

Ніколенко К. С.

Львівський національний університет імені Івана Франка

КОНЦЕПТ «ДІМ» У НАРАТИВНІЙ СТРУКТУРІ РОМАНІВ Л. М. МОНТГОМЕРІ «ЕНН ІЗ ЗЕЛЕНИХ ДАХІВ», «ЕНН ІЗ ЕЙВОНЛІ», «ЕНН ІЗ ОСТРОВА ПРИНЦА ЕДВАРДА»

У статті розглянуто поетикальні особливості й специфіку художнього втілення концепту «дім» у наративній структурі романів канадської письменниці Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів», «Енн із Ейвонлі», «Енн із Острова Принца Едварда». Встановлено, що у творчості Л. М. Монтгомері яскраво виявилися риси регіонального роману, а саме: розгортання дії у конкретному впізнаваному регіоні; відображення географічних, топографічних, екологічних, соціально-економічних особливостей краю; змалювання специфіки побуту, суспільних звичаїв і традицій, мови й культури жителів певної місцевості; настанова на індивідуальне сприйняття реальності, переплетення історичних фактів і вигадки, відомого й невідомого, приватного, національного й загальнолюдського.

Концепт «дім» у творах мисткині є багатошаровим, полісемантичним, відкритим, динамічним, він здатен нарошувати й поєднувати у собі різні смисли, інтегруючись з іншими концептами (родина, людина, виховання, жінка тощо), визначаючи концептосферу письменниці. Для втілення даного концепту Л. М. Монтгомері використовує механізми наративної заміни, романтичні образи, мотиви, символи (пов'язані з фольклором, фантастикою, міфологією), алюзії та ремінісценції, автобіографічні елементи та ін. Творчо переосмислюючи здобутки митців – представників британського романтизму (А. Теннісона, В. Скотта, Р. Бернса та ін.), Л. М. Монтгомері вводить їх у контекст сучасного життя, по-своєму інтерпретує, нерідко із використанням авторської іронії та критичних оцінок наратора.

У романах Л. М. Монтгомері відображено особливості канадської природи, життя її рідного м. Кевендіша, суспільні звичаї, ідеали й цінності канадського суспільства кінця ХІХ – початку ХХ ст. Реальні топоніми, пов'язані з о. Принца Едварда (Шарлоттаун, Кінгспорт, Нова Шотландія), нерідко поєднуються із вигаданими (Долина Фіалок, Кришталеве Озеро, Білий Шлях Зачудування тощо). Водночас концепт «дім» у романах канадської письменниці обумовлений не лише конкретним фізичним простором, але й мотивно-тематичними комплексами «любов», «природа», «дружба», «творчість», «сім'я», «ідентичність».

Ключові слова: канадська література, Л. М. Монтгомері, роман, регіональний роман, концепт, образ, мотив, символ.

Постановка проблеми. Творчість канадської письменниці Люсі Мод Монтгомері (Lucy Maud Montgomery, 1874–1942) відіграла значну роль у становленні національного канадського роману. У її творчості поєдналися елементи різних жанрів: сімейно-побутового роману, роману виховання, регіонального роману та ін. Незважаючи на те, що серія романів «Енн із Зелених Дахів» (“Anne of Green Gables,” 1908–1942) стала бестселером у різних країнах і привернула увагу численних зарубіжних дослідників (М. Н. Rubio, Е. Waterston, Е. R. Epperly, С. S. Ross, В. Lefebvre), в українському літературознавстві концептосфера творчості Л. М. Монтгомері залишається не достатньо дослідженою, що зумовлює актуальність даної наукової розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відчуття локальності у різних його вимірах стало істотною рисою канадського національного світосприйняття. На думку літературознавця Нортропа Фрая, центральним у канадській літературі є не так питання «Хто я?» (англ. “Who am I?”), як питання «Тут – це де?» (англ. “Where is here?”) [9, р. 220], що визначило специфіку естетичних пошуків канадських митців від ХVІІІ ст. і дотепер. Проте якщо в листах, мемуарах і щоденниках перших поселенців описи географічних локацій зазвичай ґрунтуються на фактологічному матеріалі, то письменники кінця ХІХ – початку ХХ ст. відходять від буквального розуміння простору як місця із «чіткими кордонами, характеристиками та історією» (П. Гілберт) [7, р. 12], натомість надають перевагу символічній інтерпретації. Уза-

гальнення сутнісних характеристик рідної місцевості, трансформованих і вписаних у фікційну реальність, дало можливість канадським митцям створити унікальні просторові образи, наділені специфічним комплексом значень, які утворюють особливий мікрокосм (Маріпоза С. Лікока, Ейвонлі Л. М. Монтгомері, Горизонт С. Росса, Манавака М. Лоренс та ін.). Репрезентуючи тло, на якому розгортаються людські взаємини, простір у творах цих канадських письменників водночас наділений власними характером і динамікою, а отже, здатний безпосередньо впливати на почуття, переживання, вчинки персонажів. Слід зауважити, що «нарративізація» (М. Л. Райан) і міфологізація простору є поширеним смислотворчим прийомом у канадському романі, тому незважаючи на те, що образи митців певною мірою укорінені в реальності (а отже, являють собою своєрідні «когнітивні карти» відповідної канадської місцевості), вони тим не менш виходять за межі конкретного містечка або села й набувають ширшого, загальнонаціонального значення. На думку П. Демерс, “The exercise in conceptualizing this national terrain necessarily involves the social and imaginary elements of space” [7, p. 12].

У післямові до першого видання «Літературної історії Канади» (1965) Н. Фрай звернув увагу на потужну роль «пасторального міфу» (англ. *pastoral myth*) в канадській літературі: “The nostalgia for a world of peace and protection, with a spontaneous response to the nature around it, with a leisure and composure not to be found today, is particularly strong in Canada” [9, p. 836]. Дослідник зауважив, що цей міф знайшов яскраве відображення у творах, де змальовано життя маленького містечка та його мешканців (романи Л. М. Монтгомері, С. Лікока, Л. Емона, В. Мітчелла), і характеризується прагненням зобразити «ідеал» суспільного життя, красу канадської природи, перевагу «примітивного й інстинктивного над цивілізованим і конвенційним» [9, p. 837].

Н. Ф. Овчаренко у монографії «Міфологема Землі в канадській і українській прозі» (1996) [5] слушно зауважила, що антитеза «місто – село» стала знаковою для канадського «роману прерій» межі ХІХ–ХХ ст. Якщо сільське життя у творах цього періоду нерідко зображувалося в ідеалізованому світлі й асоціювалося із «райським садом», вільним і щасливим існуванням на рідній землі, то місто поставало своєрідним його антиподом, утіленням жорстокості, бездушності й зіпсованості. «Мотив саду став до певної міри константою міфу про землю, що виріс на ґрунті канадських прерій.

<...> Міф саду в канадській літературі характеризується поширенням так званої пасторальної образності й більшою чи меншою мірою вираженими етичними міркуваннями з приводу постійного самовідновлення природи, її самовдосконалення, тоді як людина і витвори її рук старіють» [5, с. 27]. Із цією думкою важко не погодитися, оскільки вона відкриває простір для подальших досліджень канадського роману у його конкретно-історичних різновидах.

Постановка мети дослідження. Метою даної статті є виявлення поетикальних особливостей і специфіки художнього втілення концепту «дім» у наративній структурі романів канадської письменниці Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів» (“Anne of Green Gables,” 1908), «Енн із Ейвонлі» (“Anne of Avonlea,” 1909), «Енн із Острова Принца Едварда» (“Anne of the Island,” 1915).

Виклад основного матеріалу. У творчості Л. М. Монтгомері приналежність (англ. “belonging”) до певної місцевості є концептуальною смислотворчою якістю протагоністів, яка виявляється найбільш очевидно вже на паратекстуальному рівні. Порівнявши назви романів, котрі входять до серії «Енн із Зелених Дахів» (“Anne of Green Gables” (1908), “Anne of Avonlea” (1909), “Anne of the Island” (1915), “Anne of Windy Poplars” (1936), “Anne’s House of Dreams” (1917), “Anne of Ingleside” (1939), “Rainbow Valley” (1919), “Rilla of Ingleside” (1921), “The Blythes Are Quoted” (2009)), можемо визначити чітку теморематичну структуру, якої дотримується авторка при формулюванні заголовків: спочатку подається «вихідна інформація – найменування дійових осіб і передісторія подій, а потім інформація нова, актуальна – виклад найбільш важливих у сюжетному аспекті фактів. Ця ядерна інформація представляє собою деякий початковий семантичний запис, вихідну формулу авторського задуму, котра може бути розгорнута в цілісний текст» [1, с. 43]. У назвах шести із дев’яти романів даної серії ім’я протагоністки (Енн) є темою, а локація – ремою.

У контексті загальних тенденцій розвитку канадської літератури творчість Л. М. Монтгомері високо оцінив відомий канадський літературознавець А. МакМехан, який був її викладачем у коледжі Делхаузі: “In 1924, after his pupil was world-famous, MacMechan praised her writing in his as a good example of Canadian “regionalism” [16, p. 82]. Справді, маємо підстави твердити, що у творчості Л. М. Монтгомері яскраво виявилися риси регіонального роману, а саме: розгортання дії у конкретному, впізнаваному регіоні; відобра-

ження географічних, топографічних, екологічних, соціально-економічних особливостей краю; змалювання специфіки побуту, суспільних звичаїв і традицій, мови й культури жителів певної місцевості; настанова на індивідуальне сприйняття реальності, переплетення історичних фактів і вигадки, відомого й невідомого, приватного, національного й загальнолюдського.

Ідентичність Енн Ширлі тісно пов'язана із місцем її проживання та спільнотою, до якої вона належить, – відповідно, перехід до кожної нової локації сигналізує про зміни в житті героїні та новий етап її духовної еволюції. Якщо спочатку дівчина «належала» до невеличкої садиби Зелени Дахи, то згодом усвідомлює себе мешканкою рідного містечка Ейвонлі й ширше – цілого острова Принца Едварда. Таким чином, розширення географії у наративній структурі романів Л. М. Монтгомері корелює з процесом дорослішання героїні і набуття нею нових соціальних ролей (донька/учениця (Зелені Дахи) – вчителька (Ейвонлі) – студентка коледжу (о. Принца Едварда)). Водночас слід зауважити, що таке розширення не є лінійним процесом, а радше набуває форми концентричних кіл: персонажі можуть полишати рідні місця й повертатися до них у наступних романах, їхні образи можуть поглиблюватися і уточнюватися на підставі здобутого ними досвіду тощо.

Головною концептуальною стихією, у якій живуть і діють персонажі романів Л. М. Монтгомері, є невелике містечко Ейвонлі (англ. *Avonlea*), розташоване на о. Принца Едварда (Канада). Цей образ став результатом спостереження, узагальнення й систематизації вражень Л. М. Монтгомері від тих місцевостей, де вона проживала в роки своєї юності (зокрема м. Кевендіш (Канада)). Ґрунтовне знання авторкою істотних характеристик довколишнього середовища, відображення специфічних сенсорних вражень (аудіальних, візуальних, ольфакторних тощо), увага до деталей природного світу (кольори, форми, ландшафт, флора, фауна) у поєднанні з відображенням духу маленького містечка дало можливість мисткині відтворити ментальну модель канадської провінції. “Maud’s feeling for the place where she was raised was one of the most enduring loves of her life. It was the site of intense pains and pleasures. <...> She would immortalize Cavendish in her fiction, making it an idyllic setting for her heroines. As previously mentioned, the picturesque “Green Gables” was based on the home of her elderly cousins, David Macneill and his sister Margaret, a house which Maud often visited by walking through her beloved Lovers’ Lane.

However, the spiritual centre of the fictional “Green Gables” came from her grandparents’ home. “Anne,” like Maud, wanted to be valued in spite of the fact she was a girl.” [16, p. 50].

Аналізуючи серію романів «Енн із Зелених Дахів» із точки зору наратології, необхідно відзначити, що автобіографічні елементи відіграють важливу роль у конструюванні даного романного наративу: так, Л. М. Монтгомері щиро любила м. Кевендіш і нікому не дозволяла негативно висловлюватися про своє рідне містечко. Її героїня Енн Ширлі, своєю чергою, «ніколи не мала теплих почуттів до Чарлі Слоуна, та він був із Ейвонлі, і ніхто чужий не мав права глузувати з нього» [4, с. 52]. На думку Б. Лефева, прочитання щоденників Л. М. Монтгомері як інтертексту дозволяє відкрити нові виміри творчості письменниці й зауважити паралелі між художнім світом, зображених у романах про Енн, і реальним життям м. Кевендіша (і ширше – цілого канадського суспільства) наприкінці XIX – на початку XX ст. [10]. У біографії “House of Dreams: The Life of L.M. Montgomery” (2018) дослідниця Л. Розенберг підкреслила, що любов до рідного містечка відіграла важливу роль у формуванні світогляду та самоідентифікації мисткині, що згодом відобразилося у її прозовій та поетичній творчості: “Maud was fiercely passionate about Cavendish, her childhood home base. However much she might privately criticize the village, she never let an outsider say a word against it. <...> “I was very near to a kingdom of ideal beauty,” she claimed” [14, p. 24].

Краса м. Ейвонлі слугує ідеальним тлом для розгортання романтичних переживань Енн, надаючи їй широкий «простір для уяви» (англ. *scope for imagination*). Слід акцентувати на тому, що при зображенні цієї краси наратор зазвичай переходить на мовну і перцептивну точку зору головної героїні – таким чином, читач сприймає канадську природу «очима» Енн Ширлі (у поетизованому, дещо навіть ідеалізованому, романтичному вимірі). «Лагідні відблиски» променів надвечірнього сонця, «затишні фермерські обійстя», «довжелезне шатро, зіткане з білосніжного запашного цвіту» яблуневих дерев [3], що постають перед Енн під час її першого візиту до Ейвонлі, символізують гостинність і гармонійність природного світу, готового сприйняти протагоністку як свою органічну частину. На думку Х. Беллон та Е. Епперлі, середовище, в якому опиняється Енн Ширлі, сприяє розкриттю її творчого потенціалу через натхнення і поетичне осмислення природних образів [6, p. 26; 8, p. 21].

Садиба «Зелені Дахи», змальована як напрочуд прекрасний, ідеалізований простір, у якому героїня нарешті має можливість знайти сім'ю і розуміння, стає духовним центром Ейвонлі. “This rhapsody of light, colour, and sound is the poetic wish-fulfilment of the beauty-starved, love-starved orphan. It is also an invitation to the reader to ‘come home,’ as well. In responding to the images, as Anne responds to the scene itself, we participate in the lush beauty of ‘home,’ a place where the commonplace is revealed to be compounded of the richest colours and the miracle of sentient trees and houses” [8, p. 30]. Таким чином, у першому романі цієї серії Зелені Дахи становлять семантичне ядро концепту «дім», навколо якого концентруються відповідні образи (сад, поле, струмок, пагорб), мотиви (мотив сирітства, пошуку молодою людиною свого місця у світі), символи (троянда, лілія, фіалка тощо). Можливість ідентифікувати себе як мешканку «Зелених Дахів» стає ключовою в контексті пошуку Енн свого місця у світі й становлення її як особистості: “Anne of no-where has become Anne of Green Gables” [15, p. 26].

Водночас образ Зелених Дахів не є статичним: через зміну колористики (зелений – сірий), пір року (літо – зима), природних явищ (цвітіння дерев – опале листя) він відображає плин часу і поступове дорослішання героїні, старіння і смерть її близьких: “...an old country farmhouse, once *green*, rather *faded* now, set among *leafless apple orchards*. There is a brook below and a December fir wood beyond, where I’ve heard harps swept by the fingers of rain and wind. There is a pond nearby that will be *gray* and *brooding* now. <...> There will be a little room upstairs over the porch, where *old dreams* hang thick, and a big, fat, glorious feather bed which will almost seem the height of luxury after a boardinghouse mattress” [13].

Слід відзначити, що концепт «дім» у романах Л. М. Монтгомері тісно пов’язаний із концептом «мрія». Зелені Дахи стають не лише прихистком для маленької сирітки, у якої «ніколи не було дому», але й безпечним простором для її творчості, мрій і сподівань: не випадково мотив пошуку «простору для уяви» (англ. *scope for imagination*) стає повторюваним у наративній структурі романів про Енн. Це простір, у якому живуть чарівні міфічні істоти (феї, дріади, привиди), герої народних і літературних казок (зокрема казок Г. К. Андерсена, Я. і В. Грімма), поетичних творів епохи романтизму (А. Теннісона, В. Вордсворта, Р. Браунінга та ін.). “In this first book, Montgomery sets the pattern for her later books by

foregrounding the house as a place of safe retreat in which the imagination can dream” [15, p. 26].

У подальших творах про Енн Л. М. Монтгомері створила цілу галерею «романтичних» образів дому, що уособлюють тепло, розуміння, творчість, дружбу і любов. «Дім мрії» з’являється у назві п’ятого роману серії «Енн із Зелених Дахів», присвяченого новому етапові життя героїні після одруження із Гілбертом Блайтом (“Anne’s House of Dreams”). У романі «Енн із Ейвонлі» будинок Лаванди Льюїс, який сама господиня називає «Прихистком Луни», постає перед очима Енн «мовби з казки чи дивовижного сну» й безпосередньо асоціюється із казковими образами (ельфи, троянди, папороть, принц, принцеса, чарівне відлуння) та мотивами (зачаклована принцеса, котра чекає на свого принца; юрмисько ельфів, котрі передражнюють людей тощо). Дім Патті на Спофорд-авеню в Кінгспорті стає «будиночком мрії» для Енн та її подруг – студенток коледжу; він постає як чарівний простір, котрий «там виріс, напевне, ще тоді, коли Спофорд-авеню була звичайною сільською вуличкою. Так, саме *viris* – він не був там *зведений*» [4, с. 54]. Водночас мрії та сподівання Енн і її подруг також впливають на дім Патті й надають йому нових обрисів, змінюючи характер ментальної репрезентації цього простору: “I shall leave here my *fancies* and *dreams* to bless the next comer,” said Anne <...> She wondered *if old dreams could haunt rooms* – if, when one left forever the room where she had joyed and suffered and laughed and wept, something of her, intangible and invisible, yet nonetheless real, did not remain behind like a voiceful memory” [13]. Подруга Енн Філіппа Гордон вважає дім Патті «найдомашнішим місцем» у своєму житті – «домашнішим навіть за рідний дім» [4, с. 126] (“It’s the homiest spot I ever saw – it’s homier than home” [13]). Слід акцентувати на тому, що кожен із будинків, де проживає Енн (або її близькі), відіграє важливу роль у розгортанні сюжету й таким чином наділений ніби власним характером і динамікою, прямо або опосередковано впливаючи на почуття й переживання персонажів, які перебувають у тому просторі.

У межах художнього простору о. Принца Едварда реальні топоніми (Шарлоттаун, Кінгспорт, Нова Шотландія) нерідко поєднуються із вигаданими (Долина Фіалок, Кришталеве Озеро, Білий Шлях Зачудування тощо). Механізм наративної заміни, активно застосований Л. М. Монтгомері у серії романів «Енн із Зелених Дахів», виконує важливу смислову функцію, слугуючи засобом дослідження героїнею нового про-

сторю і адаптації в ньому. Замінюючи «звичайні», «немилозвучні» назви (the Avenue, Barry's Pond) незвичайними і «романтичними» (the White Way of Delight, the Lake of Shining Waters), нерідко запозиченими Енн із художніх творів або придуманими самостійно, героїня немовби «присвоює» ці локації собі. У такий спосіб вона вибудовує власну творчу реальність, котра ніби «накладається» на звичайний, буденний світ, описаний в романах, і безпосередньо взаємодіє з ним. "When I don't like the name of a place or a person I always imagine a new one and always think of them so. There was a girl at the asylum whose name was Hepzibah Jenkins, but I always imagined her as Rosalia De Vere. Other people may call that place the Avenue, but I shall always call it the White Way of Delight" [12, p. 26].

Світогляд Л. М. Монтгомері сформувався під впливом найкращих зразків британської романтичної традиції, що знайшло безпосереднє відображення у її творчості. У романах «Енн із Зелених Дахів», «Енн із Ейвонлі», «Енн із Острова Принца Едварда» знаходимо алюзії та ремінісценції, пов'язані із творчістю А. Теннісона ("It was Anne's idea that they dramatize *Elaine*. They had studied Tennyson's poem in school the preceding winter, the Superintendent of Education having prescribed it in the English course for the Prince Edward Island schools" [12, p. 307]), Р. Бернса ("Speaking of romance <...> we've been looking for *heather*" [13]), Дж. Г. Байрона ("Yes, I feel like Byron's '*Childe Harold*' – only it isn't really my 'native shore' that I'm watching. <...> Nova Scotia is that, I suppose. But one's native shore is the land one loves the best, and that's good old P. E. I. for me" [13]). Характерні особливості романтичного світовідчуття, такі як романтична туга, усвідомлення самотності героя-романтика як творчої особистості, розчарування в суспільних ідеалах і цінностях (влада, гроші, розваги), оспівування краси природи як джерела натхнення, «...велетенська всевладна хвиля самотності й туги за домом» [4, с. 25], яскраво втілені в образі головної героїні.

Водночас необхідно відзначити, що здобутки романтизму у творах Л. М. Монтгомері переосмислені достатньо критично, з використанням авторської іронії. Зіставлення трагічних і піднесених образів, мотивів, символів із елементами буденного життя сприяє досягненню комічного ефекту: "The cows swung placidly down the lane, and Anne followed them dreamily, repeating aloud the battle canto from *Marmion*" [12, p. 317]; "In a very few moments it was necessary for *Elaine* to scramble to

her feet, pick up her cloth of gold coverlet and pall of blackest samite and gaze blankly at a big crack in the bottom of her barge through which the water was literally pouring" [12, p. 309]; "Over the head of my bed there is a picture of *Robby Burns* standing at Highland Mary's grave, shadowed by an enormous weeping willow tree. Robby's face is so lugubrious that it is no wonder I have bad dreams" [13].

Прибувши до Зелених Дахів у віці одинадцяти років, маленька сирітка Енн Ширлі знайшла там справжній дім і люблячу родину. Однак згодом проблема пошуку своєї батьківщини й дому своїх батьків набуває для неї важливішого значення, тому під час навчання у коледжі Енн вирішує відвідати м. Болінброк (Нова Шотландія), де вона народилася. У будинку її батьків давно живуть зовсім інші люди, і він ніколи не стане для героїні по-справжньому рідним. Проте, знайшовши старі листи, якими обмінювалися її батько й мати, Енн відчуває, що істинна цінність полягає у їхніх довірливих і люблячих стосунках, щирих почуттях, любові до своєї доньки й один до одного: "I've FOUND my father and mother. Those letters have made them REAL to me. I'm not an orphan any longer. I feel as if I had opened a book and found roses of yesterday, sweet and beloved, between its leaves" [13].

Важливу роль у наративній структурі романів Л. М. Монтгомері відіграють традиційні фольклорні образи й символи, широко використовувані в романтичній поезії (троянда, фіалка, лілія тощо). Проте канадська письменниця надає цим символам нового звучання, інтерпретуючи їх у контексті сучасного життя і розширюючи спектр конотацій, асоційованих із ними. Зокрема, образ троянди є багатозначним: він утілює не лише традиційне романтичне бачення кохання молодих людей (історія про Естер Грей, котра померла молодою: «Заплющити очі й *заснути навек поміж троянд*, із усмішкою найдорожчого, коханого – я думаю, це дивовижно!» [2, с. 109]), але й кохання у більш зрілому віці (любовна історія панни Лаванди й Стівена Ірвінга: «І хай ця історія була *дешо запізнїла, мов троянда, розквітла не в червні, а в жовтні*, та все одно – це була троянда, що вся складалася з духмяного, золотого аромату – і золото мерехтіло в самім її серці» [2, с. 249]), творчість і поетичне світосприйняття (зустріч Енн і Діани з відомою письменницею – авторкою «Трояндового саду»), а також зв'язок поколінь і любов Енн до рідних і близьких (духовний зв'язок і взаєморозуміння між Енн і Метью Катбертом: «Сьогодні я ходила на цвинтар: *посадила в Метью на могилі трояндовий кущ* <...> Узяла пагінець від куща, який при-

везла колись давно із Шотландії його мати... Метью завжди найбільше любив ці троянди – такі маленькі й духмяні, з колючими стеблами» [3, с. 301]).

Простір, у якому перебуває Енн Ширлі, віддзеркалює процес її дорослішання і поступові зміни в характері героїні. Якщо на початку роману «Енн із Зелених Дахів» кімнатка героїні постає холодною і порожньою, із чистими побіленими стінами, що «аж відлякували своєю голизною» [3, с. 33] (“The whitewashed walls were so painfully *bare and staring* that she thought they must *ache over their own bareness*. <...> The whole apartment was of a *rigidity* not to be described in words, but which sent a *shiver* to the very marrow of Anne’s bones” [12, р. 38]), то наприкінці твору вона «сповнилася чогось нового, живого, жвавого, і це щось просотувало її всю й не залежало від підручників, суконь і стрічок, ба навіть від щербатого блакитного глека із квітучими яблуневими гілочками на столі. Немовби всі мрії, яким уві сні й наяву віддавалася її життєлюбна мешканка, раптом набули видимої, хоч і нематеріальної форми й оповили голі стіни прозорими розкішними гобеленами з веселки й місячного сяйва» [3, с. 168] (“Yet the whole

character of the room was altered. It was full of a *new vital, pulsing personality* that seemed to pervade it and to be quite independent of schoolgirl books and dresses and ribbons, and even of the cracked blue jug full of apple blossoms on the table. It was as if all the *dreams*, sleeping and waking, of its vivid occupant had taken a visible although immaterial form and had tapestried the bare room with *splendid filmy tissues of rainbow and moonshine*” [12, р. 224–225]).

Висновки. Отже, концепт «дім» у романах Л. М. Монтгомері пов’язаний не лише із конкретним фізичним простором, але й із ідеями сім’ї, ідентичності, моральних і духовних цінностей. Незважаючи на те, що Енн Ширлі періодично від’їжджає із Ейвонлі (наприклад, до Кінгспорту з метою навчання в коледжі або до Болінброку з метою відшукати будинок своїх батьків), Зелені Дахи стабільно залишаються духовним центром її світу, де панує «щира, ніжна любов» [4, с. 60]. Відкритість героїні до світу літератури й культури зумовлює особливості її романтичного світогляду, тому в наративній структурі серії романів «Енн із Зелених Дахів» важливу роль відіграють романтичні образи, теми, мотиви, символи.

Список літератури:

1. Горелов И. Н., Седов К. Ф. Основы психолінгвістики: учебное пособие Москва : Лабиринт, 2001. С. 43.
2. Монтгомері Л.-М. Енн із Ейвонлі. Львів : Урбіно, 2020. 272 с.
3. Монтгомері Л.-М. Енн із Зелених Дахів. Львів : Урбіно, 2020. 320 с.
4. Монтгомері Л.-М. Енн із Острова Принца Едварда. Львів : Урбіно, 2020. 272 с.
5. Овчаренко Н. Ф. Міфологема Землі в канадській і українській прозі. Київ : Київська правда, 1996. 198 с.
6. Ballon H. M. The Bildungsroman in Recent Canadian Fiction. A thesis ... for the degree of Master of Arts. Montreal: McGill University, 1977. 125 p.
7. Demers P. Women’s Writing in Canada. Toronto : University of Toronto Press, 2019. P. 12.
8. Epperly E. R. The Fragrance of Sweet-Grass: L. M. Montgomery’s Heroines and the Pursuit of Romance. Toronto : University of Toronto Press, 2014. 275 p.
9. Frye N. Conclusion to the First Edition of Literary History of Canada. *Literary History of Canada: Canadian Literature in English*. Toronto: University of Toronto Press, 1965. P. 821–849.
10. Lefebvre B. Ambivalence, Belonging, Citizenship: Ideology and the Represented Child in Twentieth-Century Canadian Fiction in English. A Thesis ... for the Degree Doctor of Philosophy. Hamilton: McMaster University, 2006. 234 p.
11. Montgomery L. M. Anne of Avonlea. London : Puffin Books, 2009. 400 p.
12. Montgomery L. M. Anne of Green Gables. London : Puffin Books, 2008. 464 p.
13. Montgomery L. M. Anne of the Island. URL: <https://www.gutenberg.org/files/51/51-h/51-h.htm> (дата звернення 09.12.21).
14. Rosenberg L. House of Dreams: The Life of L. M. Montgomery. Crawfordsville : Candlewick Press, 2018. 227 p.
15. Ross C. S. Readers Reading L. M. Montgomery. *Harvesting Thistles: The Textual Garden of L. M. Montgomery*. Canadian Children’s Press, 1994. P. 23–35.
16. Rubio M. H. Lucy Maud Montgomery: The Gift of Wings. Anchor Canada, 2010. 720 p.
17. Ryan M.-L. Space. *Handbook of Narratology*. Berlin : Walter de Gruyter, 2009. P. 420–433.

Nikolenko K. S. THE CONCEPT OF “HOME” IN THE NARRATIVE STRUCTURE OF L.M. MONTGOMERY’S NOVELS “ANNE OF GREEN GABLES”, “ANNE OF AVONLEA”, “ANNE OF THE ISLAND”

The article aims to explore poetical peculiarities of the concept of “home” in the narrative structure of L. M. Montgomery’s novels “Anne of Green Gables,” “Anne of Avonlea,” and “Anne of the Island.” Praised by Alexander MacMechan as a vibrant example of Canadian “regionalism,” L. M. Montgomery’s writing remains a valuable source of information about Canadian society in the late 19th – early 20th century, and Canadian women’s daily life and experiences during that time. Not only did the author succeed in capturing the vividness of Canadian nature, geography and landscape, but she also provided her own brilliant, frequently ironic take on societal values and beliefs of that time. By exploring the concept of “home” in her works, L. M. Montgomery provided her own interpretation of the problem of Canadian identity, both in terms of individual experience and in terms of the whole nation.

By utilizing original texts as well as Ukrainian translations by Anna Vovchenko, we were able to determine that “home” in L. M. Montgomery’s works is a multifaceted, polysemantic, open and dynamic concept, enriched with multiple levels of meaning. Some common strategies utilized by L. M. Montgomery to manifest this concept and incorporate it into the overarching narrative structure include: renaming “commonplace” topoi (e.g. the Avenue becomes the White Way of Delight in Anne’s poetic interpretation); introducing Romantic imagery (elves, fairies, dryads), motives (an orphaned child searching for a home, love and acceptance), and symbols (roses, lilies, violets), which are often closely related to folklore, fantasy, and mythology; alluding to well-known works of Romantic poetry and prose (e.g. “Marmion” by Walter Scott, “Lancelot and Elaine” by Alfred Lord Tennyson, poetry by Robert Burns etc), with these allusions often providing an extra layer of meaning and interpretation to the surface level of the text; utilizing and transforming certain autobiographical elements, which may be identified through reading L. M. Montgomery’s journals as an intertextual source; etc. Themes and motives of love, nature, friendship, creativity, family, identity are also tightly connected to the concept of “home.”

Key words: Canadian literature, L. M. Montgomery, novel, regional novel, concept, image, motive, symbol.